

ABD'NİN TERÖRLE MÜCADELE STRATEJİ BELGESİ ve ORTADOĞU

Dr. Göktuğ Sönmez

Güvenlik Çalışmaları Direktörü, ORSAM

“Geniş bir coğrafyaya yayılmış ve taktiksel çeşitliliğe sahip terör örgütleriyle mücadelede ABD'nin askeri gücünün, kanun uygulayıcıların ve istihbari kapasitesinin bütüncül biçimde kullanılmasının önemi dillendirilmektedir.”

A BD'nin Terörle Mücadele Stratejisi belgesinin yayınlanmasının ardından, bu çalışmada, belgenin ana hatları ele alınacak, bu ana hatlar üzerinden önümüzdeki yıllarda nasıl bir terörle mücadele ortamının ve ABD yaklaşımının ortaya çıkacağına dair öngörüler sunulacaktır. Belge, mevcut haliyle hem güncel koşullarda ABD'nin konumlanmasını belirtmesi açısından hem de önümüz-

deki günlerde bölgedeki terör tehdidine karşı ne gibi bölgesel ve küresel gelişmeler yaşanabileceğine dair fikir vermesi açısından önem arz etmektedir.

Belgenin giriş bölümünde terörist tehdidin her zamankinden daha karmaşık ve yaygın olduğu bir dünyanın miras aldığı ve dolayısıyla terörle mücadele ile bunun önlenmesine dair yeni bir bakış açısının Trump yönetimi tarafından geliştirilmesinin gerekliliği ifade

edilmektedir. Bu bağlamda terör gruplarının yeni eleman kazanmasının önlenmesi, “homegrown” teröristlerin ortaya çıkmasının engellenmesi, “terör gruplarına destek veren devletlerle” mücadele edilmesi, teröristlerin finansman, lojistik, iletişim gibi alanlardaki faaliyetlerinin önlenmesi gibi ana başlıklar göze çarpmaktadır. Ortadoğu’yu daha doğrudan ilgilendirir biçimde ABD’nin denizaşırı ulusal çıkarları ve bu bağlamda

da müttefiklerinin korunmasına verilen öneme vurgu yapılmaktadır. Bu giriş bölümünde IŞİD ve el-Kaide’nin örgüt bazında ismi geçerken, İran, küresel bir terör ağını yöneten bir aktör olarak anılmakta ve bunların hepsiyle etkin mücadele verilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Belgenin takip eden özet bölümünün başlığının “Halen Savaşta Olan Bir Ulusuz” gibi tercüme edilebilecek şekilde olması da dikkat

çekicidir. Bu bölümün içerisinde hem ABD’nin “istisnai konumu” hem yıllardır terörle mücadele eden bir ülke olması vurgusu yapılmaktadır. Bu istisnai konumun, “Zafere Giden Yol” başlıklı metnin ilk bölümünde de yeniden altı çizilecektir. Burada ABD’nin devletler arasında özgürlük, demokrasi ve anayasal idarenin koruyucusu olarak istisnai bir konumda olduğu iddiası öne çıkmaktadır. Geniş bir coğrafyaya yayılmış ve taktiksel çeşitliliğe sahip terör örgütleriyle mücadelede ABD’nin askeri gücünün, kanun uygulayıcıların ve istihbari kapasitesinin bütüncül biçimde kullanılmasının önemi dillendirilmektedir. Böylelikle terörizmin “Amerikan tarzı yaşam”ı sekteye uğratmasına izin verilme-yeceği ifade edilmektedir.

Ulusal Strateji Belgesi ile amaçlanan hedeflerin öne çıkan unsurları şu şekilde ifade edilmiştir; ABD’ye yönelik terörist tehdidin bertaraf edilmesi, ABD sınırlarının ve limanların terörist tehdide karşı güvenliğinin sağlanması, terörizmin Amerikan hayat tarzına zarar vermesinin engellenmesi, diğer ülkelerin de terörle mücadeleye katılımı ve böylelikle ABD ile müttefiklerinin ortak çıkarlarının tehlikeye girmesinin engellenmesi. Bu amaçların sağlanması için Trump yönetiminin temel mottosu olan “önce ABD” anlayışıyla uyumlu şekilde ABD’nin çıkarlarının önceleneceği vurgusu yapılmakla birlikte müttefiklerin ve diğer ülkelerin önemli rolleri üzerinde durularak ortak terörle mücadele çabalarının önemine değinilmektedir. Strateji belgesinde askeri olmayan yöntemlerin önemine de değinilmekte, bu kapsamda teröristlerin

insan kazanma süreçlerine müdahale ve önleme faaliyetleri, online propaganda ile mücadele ve toplumsal direncin güçlendirilmesi zikredilirken bu grupların propaganda malzemesi olarak kullanılabileceği nefret söyleminin de önüne geçilmesinin de altı çizilmekte, öte yandan ise özellikle el-Kaide ve IŞİD gibi örgütlerin Müslümanlara nasıl zarar verdikleri, öldürdükleri ve Müslüman topluluklara nasıl “ihnet ettikleri”nin görünür hale getirileceği ifade edilmiştir. Tüm bu çabaların yalnız ABD tarafından değil uluslararası ortakların da katılımıyla yürütülmesi arzusu ve yeni dönemde bu uluslararası işbirliklerinin daha büyük rol oynayacağı bu kapsamda da dile getirilmekte, ilaveten sivil toplum, özel firmalar, yerel ve kabile yapılarının da bu sistematığe dahil edilmesinin önemine değinilmektedir. ABD’nin yeni dönemde denizasırlı varlığını azaltma ve yerel ortakları destekleme anlayışıyla paralellik arz eden bu söylem Suriye ve Afganistan özelindeki çekilme süreçleriyle de beraber okunabilecek, önümüzdeki yıllarda etkileri daha fazla hissedilecek bir eğilimin altını çizmektedir.

Belgede Avrupa’nın güvenliği ve sınır kontrolüne dair ise IŞİD’in inovatif bir tutumu olduğu ve Batı’da saldırılar konusundaki kararlılığını sürdürdüğü ifade edilirken 2015’te gerçekleşen Paris saldırısının ülkeye göçmen görüntüsünde giren iki kişi tarafından gerçekleştirildiği vurgulanmaktadır. Buradan hareketle IŞİD’in Avrupa’da sınır kontrolleri konusundaki açıklardan faydalanması ve Avrupa’nın sınır kontrolleri noktasında yaşadığı sorunlar nedeniyle

ABD’nin sınır kontrollerinin öneme vurgu yapılmakta, sahada örgütün yenilgisini takiben dünyaya yayılabilecek Yabancı Terörist Savaşçıların (YTS) oluşturacağı tehdide dikkat çekilmektedir. ABD Başkanı Trump’ın geçtiğimiz günlerdeki 800 YTS’nin Avrupa ülkeleri tarafından alınarak yargılanması söyleminin arkaplanı olarak okunabilecek bu ifadeler önümüzdeki dönemde de Avrupa üzerinde ABD’nin bu konuda baskısının artılabileceği izlenimi vermektedir.

Trump yönetiminin Ortadoğu’ya ilişkin en önemli vaatlerinden biri olan nükleer programdan çekilme yönündeki isteğinin bu bölümde İran’a atfedilen vekiller üzerinden yayılma stratejisiyle alakalı değerlendirilebileceği gözükmektedir.

Belgenin en önemli bölümlerinden birisi İran vurgusunun yer aldığı kısımlar olarak değerlendirilebilir. Bu bölümde İran’ın terörizmin en önde gelen devlet sponsorlarından biri olmaya devam ettiği öne sürülürken, İran destekli militan ve terörist grupların Ortadoğu’da yayılması ve güçlenmesinin ABD ve dünya için tehdit oluşturduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda Hizbullah, Kudüs Gücü ve Bahreyn, Irak, Suriye ve Yemen’deki Şii militan gruplar İran tarafından desteklenen terör yapılanmaları olarak ifade edilmektedir. Trump yönetiminin Ortadoğu’ya ilişkin en önemli vaatlerinden biri olan nükleer

programdan çekilme yönündeki isteğinin bu bölümde İran’a atfedilen vekiller üzerinden yayılma stratejisiyle alakalı değerlendirilebileceği gözükmektedir.

Terörün “kaynağına kadar takip edilmesi” bağlamında ABD’nin önümüzdeki yıllarda daha fazla “yatırım” yapacağı alanların da listelendiği görülmektedir; fiziki olarak asker bulundurulamayan bölgelerde yerel güçlerle çalışılması, Silahlı Çatışma Yasası (Law of Armed Conflict) bağlamındaki tutuklamaların etkin bir terörle mücadele yöntemi olarak kullanılması, yerel, federal ve devlet seviyesinde terörle mücadeleye ilişkin bilgi paylaşımının daha entegre hale getirilmesi ve stratejik iletişim araçlarının kullanımıyla terörle mücadelenin daha bütüncül bir hal alması ve bu araçlar üzerinden teröristlerin ulaşmak istediği kitlelerin de iknası. Yine bu kısmı izleyen bölümde teröristlerin finansal, maddi, lojistik desteklerden mahrum bırakılması üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda öne çıkan araçlar ise şu şekilde sıralanmıştır; teröristlerin seyahatlerinin tespit ve önlenmesi kapasitesinin iyileştirilmesi, var olan ve ortaya çıkmakta olan terörizmi fonlama yöntemleriyle mücadele, teröristlerin saldırı kabiliyeti kazanması ve geliştirmesinin önlenmesi (özellikle kimyasal ve biyolojik silahların kullanımı, siber araçların kullanımı ve gelişmiş silah sistemlerinin kullanımı vurgusu yapılmaktadır) ve son olarak devletlerin teröre verdiği desteğin ortaya çıkarılması ve bununla mücadele. Tüm bu hedefler, ABD’nin sınırları dışındaki terör örgütleriyle mücadelede ileriye dönük izleyeceği yol haritasına ve

bu kapsamdaki önceliklerine dikkat çekmektedir.

Terörle mücadele kapsamında tüm ilgili tarafları, sektörleri, toplumları içine alan daha geniş kapsamlı ortaklıklar kurmak ve uluslararası ortakların askeri, hukuki, istihbari kapasitelerinin terörle mücadelede daha etkin rol oynaması için bunlara destek vermeye devam etmek, öne çıkan iki ana yöntemdir.

İşte bu öncelikler noktasında dikkatle irdelenmesi gereken bir başlık da uluslararası partnerlerin terörle

mücadele kapasitesine dairdir. Bu bağlamda terörle mücadele kapsamında tüm ilgili tarafları, sektörleri, toplumları içine alan daha geniş kapsamlı ortaklıklar kurmak ve uluslararası ortakların askeri, hukuki, istihbari kapasitelerinin terörle mücadelede daha etkin rol oynaması için bunlara destek vermeye devam etmek, öne çıkan iki ana yöntemdir. Bu adımları takiben ise bu ortaklarla bilgi paylaşımını genişletmek ve yerel koşulların iyileştirilmesi yoluyla yereldeki sıkıntılardan terörizmin beslenmesinin engellenmesi hedeflenmektedir.

Genel itibarıyla ABD'nin terörle etkin mücadele için uluslararası ortaklara bu denli vurgu yapmasının terörün birincil olarak vurduğu coğrafyalarda ve komşu ülkelerdeki aktörlerin katılımına

daha fazla ihtiyaç duyduğu bir ortam oluşacağı fikri vermesi mümkündür. Özellikle Türkiye'nin geri dönen YTS'ler, bunların bilgilerinin edinilmesi ve paylaşımı, Suriye ve Irak'ta benzer süreçlerin yaşanmaması için daha kapsayıcı siyasal ve ekonomik mekanizmaların işletilmesi gibi konulardaki kapasitesi değerlendirildiğinde önümüzdeki süreçte ABD'nin YPG konusunda ciddi bir seçim yapmaya ihtiyaç duyacağı değerlendirilebilir. Yine bölgesel işbirlikleri kapsamında Suudi Arabistan'la ilişkilerde en azından mevcut yakın ilişkilerin korunacağı, İran'a yaptırımlar konusunda ise Trump yönetimi dış politikaya bu konuda ağırlığını koyduğuna inandığı noktada önemli bir atılım gerçekleştireceği öne sürülebilir. Bu durum bölge ülkelerinin ve ilaveten Rusya ve Çin gibi aktörlerin de dahil olacağı yeni bir nükleer kriz ortamı doğurabilecek, yaptırımlar konusu hem NATO içinde hem dışında yeni ortaklıklar ve ayrışmalar doğurabilecektir. Bununla birlikte böylesi bir ortamın bölgede İran etkisini en azından vekiller üzerinde nispeten azaltabileceği, zira finansal akışa set çekebilecek adımlar atılabileceği de öngörülebilir. Avrupa açısından ise hem NATO'ya ayrılan bütçeler konusundaki transatlantik gerilimin süreceği hem de "dönen/dönecek" YTS'ler tartışmasının bu ilişkilerde gerilim oluşturmayı sürdüreceğini ön görmek gerçekçi olacaktır. ABD açısından önemli bir diğer sınav ise belgede vurgu yapılan aşırı sağ örgütlerle ne denli mücadele verileceği ve söylemin eylemle uyushmasının ne kadar gerçekleştirilebileceği olacaktır.

